శ్రీమద్విద్యారణ్యముని విరచిత

వేదాంత పంచదశి

వేదాంత
పంచదశి

అనుసృజన : **స్వామి చిదానందపురి**

రామకృష్ణ మఠం

దోమలగూడ, హైదరాబాదు-500 029

విజ్ఞప్తి

భగవత్సాక్షాత్కారమే జీవితోద్దేశమని శ్రీరామకృష్ణపరమహంస ఉపదేశించారు. అది అందరికీ సాధ్యమే అని ఆయన నొక్కి వక్కాణించారు. అంతే గాక సాకారంగా భావించబడే భగవంతుడూ, నిరాకార బ్రహ్మమూ – రెండూ ఒక్క తత్త్వమే అని ఆయన ఉద్ఘాటించారు. మన శాస్త్రాలు కూడా ప్రతిదినం సకల జనులు బ్రహ్మమును అనుభూతి చెందుతూనే ఉంటారు. కాని వారు దానిని గుర్తించకపోవడం చేత, బ్రహ్మాన్ని సాక్షాత్కరించుకోవడానికి యత్నించరు. ఆహా! ఏమి ఈ అద్భుతమైన మాయా ప్రభావం అని విస్తుపోతారు.

ఉపనిషత్తులను పరిశీలిస్తే ఆ కాలంలో బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం మనదేశంలో సిద్ధాంతంగానూ, అనుభవంగానూ – అందరికీ అందుబాటులో ఉండేదని తెలుస్తుంది. శ్రీ శంకరభగవత్పాదులు మరల అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిష్ఠించిన కొద్ది శతాబ్దాలకే అనుభవం మీది శ్రద్ధ పోయి ప్రత్యర్థి పరాభవం పైన, సిద్ధాంత ప్రతిష్ఠాపనం పైన మనస్సు కేంద్రీకృతమైంది. కాగా ద్వైతానుభవాన్ని బోధించే సిద్ధాంతాలు కూడా బహుళములయ్యాయి.

ఆధునిక కాలంలో భౌతికవిజ్ఞాన విజృంభణ వల్ల మరల అద్వైత తత్త్వానికి, అనుభవ ప్రాముఖ్యతకు కూడా పరపతి పెరుగుతోంది. భారతదేశంలో విజ్ఞాన శాస్త్రానికి, తత్త్వశాస్త్రానికి ఏనాడూ విరోధం లేదు. కాగా అవి పరస్పర సహకార కాలై వర్ధిల్లాయి. అట్టి అద్వైత తత్త్వమును బోధించే గ్రంథాలలో పంచదశి ప్రాశస్త్యం సర్వజన విదితమే. కాని ఇప్పటివరకు అది వాదప్రతివాద యుద్ధరంగంలో పాల్గొనే యోద్ధలకు మాత్రమే పరిమితమైంది తప్ప, సాధారణ జనులకు అద్వైతానుభవానికి దారి చూపే మార్గదర్శిగా ఎవరూ దానిని గమనించలేదు.

ఎల్లరకు నిత్యం అనుభవంలో ఉండే 'అహం' 'నేను' అనే భావంతో మొదలు పెట్టి శ్రద్ధతో అభ్యాసం చేస్తే ప్రత్యగాత్మ అందరికీ అనుభవగతమవుతుంది. అదే పరబ్రహ్మమని దైవానుగ్రహంతో యథాకాలంలో బోధపడగలదు.

వివేకం గలవారంతా ఈ ప్రయత్నం చేసి భగవత్కృపా బలంతో పురుషార్థ సిద్ధిని పొందుతారనే విశ్వాసంతో సరళ సుందరమైన ఈ గ్రంథాన్ని పాఠక జనులకు సమర్పిస్తున్నాము.

– ప్రకాశకులు

విషయ సూచిక

ఉపోద్ఘాతము	...	V
1. తత్త్వ వివేక ప్రకరణము	...	1
2. పంచభూత వివేక ప్రకరణము	...	25
3. పంచకోశ వివేక ప్రకరణము	...	54
4. ద్వైత వివేక ప్రకరణము	...	66
5. మహావాక్య వివేక ప్రకరణము	...	83
6. చిత్ర దీప ప్రకరణము	...	86
7. తృప్తి దీప ప్రకరణము	...	157
8. కూటస్థ దీప ప్రకరణము	...	223
9. ధ్యాన దీప ప్రకరణము	...	243
10. నాటక దీప ప్రకరణము	...	274
11. యోగానంద ప్రకరణము	...	280
12. ఆత్మానంద ప్రకరణము	...	308
13. అద్వైతానంద ప్రకరణము	...	325
14. విద్యానంద ప్రకరణము	...	347
15. విషయానంద ప్రకరణము	...	357

ఉపోద్ఘాతము

శ్రీరామకృష్ణులు పంచదశి మొదలైన గ్రంథాలను సాధకులు మిక్కిలిగా అధ్యయనం చేయడాన్ని ప్రోత్సహించేవారు కాదు. ఈ గ్రంథాలన్నీ ఔపోశన పట్టితే గాని మోక్షం సిద్ధించదు అనే వాదాన్ని ఆయన పూర్తిగా వ్యతిరేకించేవారు. శాస్త్రాధ్యయనపు ఉపయోగమంతా ఉత్తరం యొక్క ఉపయోగం వంటిదే అని వారి ఉపదేశం (P.729). ఏవైనా వస్తువులు కావాలని ఎవరైనా మనకు ఉత్తరం వ్రాస్తే, ఆ ఉత్తరం చదివి అవతల పడేస్తాం. బజారుకు పోయి ఆయా వస్తువులు సేకరించే ప్రయత్నం చేస్తాం. అంతేగాని రోజూ ప్రొద్దున్నే లేచి ఆ ఉత్తరాన్ని పారాయణ చేస్తూ కూచోం కదా! అలాగే శాస్త్రాలన్నీ మోక్షమార్గమేమిటో మనకు చెపుతాయి. ఆ మార్గం తెలుసుకున్నాక నడుం బిగించి ఆ మార్గాన్ని అనుసరించితేనే ప్రయోజనం గాని, ఆ మార్గాన్ని గూర్చి తర్క వితర్కాలూ వాదోపవాదాలూ చేస్తూ కాలహరణం చేయడం నిరర్థకమే కదా. మహా అయితే పై జెప్పిన ఉత్తరంలోని విషయాలు మరచిపోతే కంగారుగా ఆ ఉత్తరం కోసం మళ్ళీ వెదికి దానిని ఎలాగ చదువుతామో అలాగే మోక్షమార్గాన్ని అవలంబి స్తున్నపుడు మనకు కలిగే సంశయాలను తీర్చుకోడానికి శాస్త్రగ్రంథాలను పునః పునః పరిశీలించవచ్చు.

మోక్షమార్గాన్ని అవలంబించేవారికి, అంటే సాధకులకు, సంశయ నివృత్తికీ మార్గనిర్దేశానికీ ఉపయోగ పడడమే శాస్త్రగ్రంథాల ఉద్దేశం. సాధనలో సిద్ధిపొందిన గురువు యొక్క ఉపదేశాలనూ శాస్త్రవాక్యాలనూ సమన్వయం చేసుకుంటూ వానిపై శ్రద్ధ ఉంచి దీక్షతో సాధనచేయడం అవసరం. చిత్తశుద్ధి లేనిదే శాస్త్రవాక్యాలు సులభంగా మనసు కెక్కవు, నూనె అంటిన కాగితం మీద సిరా అంటనట్లు. గురువులు వాత్సల్యంతో అనుగ్రహించి విషయాలను ఎత్తి చూపి వివరించగలరు. కానీ "ఊరికే మాటలు విని ఏమి లాభం? ఏమైనా చేయి." (P.902) కొంత సాధన చేస్తే అపుడు క్రమంగా అన్నీ తెలుస్తాయి. గురువుల నుండి శాస్త్రం వింటే మరింత చక్కగా అర్థమవుతుంది. (P.476) అలాంటి సద్గురువులు దొరకనపుడు శాస్త్ర గ్రంథాలను మళ్ళీ మళ్ళీ చదివి సరిగ్గా అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించవలసి ఉంటుంది. కాని సాధన లేకపోతే ఆ శాస్త్రోపదేశాలను సరిగ్గా గ్రహించలేము. మరి ఈ విషవలయం నుండి బయటపడడం ఎలాగ? శాస్త్రం అర్థమై మార్గం తెలిస్తే గాని సాధన చేయలేం. సాధన చేస్తేగాని శాస్త్రం అర్థం కాదు. మరి? దీనికి సమాధానం;

రెండూ ప్రక్కప్రక్కనే నడవవలసి ఉంటుంది. ఎంతగా సాధన చేస్తుంటే అంతగా శాస్త్రవాక్యాలు అవగాహన అవుతాయి. అర్థమైన ఆ శాస్త్రజ్ఞానాన్ని సాధనలో ఎంతగా అమలు చేస్తూ ఉంటే అంతగా సాధన మెరుగు పడుతుంది, శీఘ్రంగా ఫలవంత మవుతుంది. "ఊరికే శాస్త్ర గ్రంథాలు చదివితే చాలదు. ప్రపంచం పట్ల ఆసక్తి (attachment to the world) ఉంటే ఆ గ్రంథాల అసలు ఉద్దేశం అర్థం కాదు" (P.200) అని శ్రీరామకృష్ణులు. ఉత్కంఠతో ఏకాంతంలో భగవత్ప్రార్థన చేస్తుంటే తప్ప శ్రీరామకృష్ణుల మాటలు కూడా అర్థం కావు. (P.844)

శ్రీరామకృష్ణులూ, రమణమహర్షీ వంటి సద్గురువులు లభించనపుడు ఇక మనకు శాస్త్రగ్రంథాలే శరణ్యాలవుతాయి. అయితే గురూపదేశాలను కాలక్షేపం కోసం కాక సాధన కోసం విన్నట్లే శాస్త్రాధ్యయనం కూడా కేవలం ఆనందం కోసం కాక సాధనకై చేసినపుడే ఆ అధ్యయనం సార్థకమవుతుంది. గురువాక్యాల పట్ల శ్రద్ధ ఉంచి వారు చెప్పే విషయాలను విశ్వసించినట్లే శాస్త్రవాక్యాలపై విశ్వాసంతో వాటిని ఆచరించవలసి ఉంటుంది. "గురువును కేవలం మానవమాత్రుడుగా భావించ రాదు. ఆ సచ్చిదానందబ్రహ్మమే గురువై కనిపిస్తుంది" (P.1016) అలాంటి విశ్వాసమే శాస్త్రం పట్ల కూడా అవసరమవుతుంది.

అలాగ సాధనకు ఉపయోగపడే గ్రంథాలలో విద్యారణ్యుల పంచదశి ప్రశస్తి బహు జనవిదితమే. మరింతగా సిద్ధాంత స్థాపనకైన తర్కానికి దిగకుండానే, సాధకులకు సాధారణంగా ఎదురయ్యే సంశయాలను తగినంతగా చర్చిస్తూ గమ్యాన్నీ మార్గాన్నీ ప్రయోజనాన్నీ చక్కగా వివరిస్తారు రచయిత. అలాగే అద్వైత సిద్ధాంతానికీ తదితర సిద్ధాంతాలకూ గల సంబంధాన్ని విద్యారణ్యులు స్పష్టం చేస్తారు.

విద్వాంసులలో అగ్రగణ్యులైన విద్యారణ్యుల మాటలతో స్వానుభవం ద్వారా శ్రీరామకృష్ణులు చేసే ఉపదేశాలు ఎలాగ కలుస్తున్నవో గమనిస్తే మనకు సాధన పట్ల శ్రద్ధ, అభిలాష పెరిగే అవకాశం ఉన్నది.

కేవలం శాస్త్రాధ్యయనం వలన మోక్షం సిద్ధించదనీ శమదమాదుల శ్రవణ మననాదుల అభ్యాసం ద్వారానే బ్రహ్మజ్ఞానసిద్ధి అనీ పంచదశి చెపుతుంది. (IX 40,44.) అభ్యాసం ఎలా చేయాలో అభ్యాసం అంటే ఏమిటో వివరిస్తుంది. (IX 77-83). శుద్ధమైన మనస్సు అశుద్ధమైన మనస్సు, (XI.116) చెప్పబడ్డాయి. అర్థం సరిగ్గా నిర్ధారణ చేసుకోవడానికే తర్కం ఉపయోగించాలిగాని తర్కమే పరమార్థంగా

భావించి కుతర్కంలోకి దిగరాదనీ (VI 30) హెచ్చరిస్తుంది. తర్కాన్ని సహాయంగా తీసుకున్నా విశ్వాసమే శ్రద్ధయే ముఖ్యమని (VIII 68) వక్కాణిస్తుంది.

అద్వైత సిద్ధాంతం ప్రకారం, ఉన్నది బ్రహ్మమే. అదే తన మాయాశక్తి వలన జీవుడుగానూ, ప్రపంచంగానూ భాసిస్తూ ఉంటుంది. ఈ మాయా వశుడై ఉన్న జీవుడు మాయ నుండి తప్పించుకోగలిగితే, ఉపాధులను తొలగించుకో గలిగితే అతడు అంతా బ్రహ్మమే అనీ ప్రపంచమనేదే లేదనీ దర్శించగలడు. అత్యున్నతమైన అద్వైతస్థితిలో జీవుడు కూడా బ్రహ్మమే గనుక దర్శించబడే ప్రపంచగానీ దర్శించే జీవుడుగానీ మిగలరు. కేవలం సచ్చిదానంద ఘనమైన బ్రహ్మమే ఉంటుంది (I.48) ఈ విషయాన్ని సహజసుందర ధోరణిలో శ్రీరామకృష్ణులు ఇలా వర్ణిస్తారు "ఒకసారి ఒక ఉప్పుబొమ్మ సముద్రపులోతు కొలవడానికి పోయింది... నీళ్ళలో దిగగానే అది కరిగి పోయింది. ఇక సముద్రపు లోతు చెప్పడానికి ఎవరున్నారు?" (P.103). ఇలా బ్రహ్మరూపంగా ప్రపంచాన్ని దర్శించే జీవుడిని శ్రీరామకృష్ణులు విజ్ఞాని అంటారు. సమాధిలోని సచ్చిదానంద ఘనమైన బ్రహ్మానుభూతిని పొంది మరల ఈ వ్యావహారిక జగత్తుకు వచ్చేటప్పుడు అలా ప్రపంచాన్ని బ్రహ్మంగానే చూడగలడం జరుగుతుందని వారి అనుభవం (P.104).

జీవుడంటే ఎవరు? అధిష్ఠానమైన చైతన్యమూ, సూక్ష్మశరీరమూ, అందు ప్రతిఫలించిన చిచ్ఛాయ, ఈ మూడు కలిసి జీవుడనబడుతాడు (IV.11) మలిన సత్త్వప్రధానమైన మాయ (అదే అవిద్య) యందు ప్రతిఫలించిన బ్రహ్మమే జీవుడు (I 16-48). శ్రీరామకృష్ణుల మాటలలో: "సూర్యుడినీ, నీళ్ళు నింపిన పదికుండలనూ ఊహించు. ప్రతికుండలోనూ సూర్యుడు ప్రతిఫలిస్తాడు. మొదట నువ్వు నిజమైన సూర్యుడినీ పదిప్రతిఫలనాలనూ చూస్తావు. తొమ్మిది కుండలను పగలగొడితే ఒక సూర్యుడూ ఒక ప్రతిఫలనమూ ఉంటుంది. ఒక్కొక్క కుండా ఒక జీవుడిని సూచి స్తుంది... ఆఖరి కుండ కూడా పగిలితే ఏమి మిగులుతుందో వర్ణించ సాధ్యం కాదు" (P.404) వేదాంత పరిభాషలో దీనిని ప్రతిబింబవాదమని చెప్పవచ్చు. "అహంకారం కుండ వంటిది. బ్రహ్మము సముద్రము వంటిది – అన్ని దిక్కులా అంతులేని జల మయం. ఈ సముద్రంలో కుండ ముంచబడింది. కుండలోపలా వెలుపలా కూడా ఉన్నది సముద్రజలమే. సర్వత్రా సముద్రజలమే. అయినా కుండ ఉండనే ఉంటుంది. ఈ కుండయే 'భక్తుడి అహంకారం'. అహంకారం ఉన్నంత వరకూ 'నీవు' 'నేను' అనేవి ఉండనే ఉంటాయి. 'ఓ దేవా, నీవే ప్రభువవు. నేను నీ భక్తుడిని.

నీవే యజమానివి, నేను నీ సేవకుడను' అన్న భావం కూడా ఉంటుంది. లక్షసార్లు వివేచించినా దీనిని వదులుకోలేవు. అయితే కుండయే లేకపోతే, ఆ సంగతి వేరు." (P.708-9) దీనికి అవచ్ఛేదవాదం అని పేరు. విద్యారణ్యులు చెప్పే 'చిదాభాస' కొద్దిగా మార్పు చెందిన ప్రతిబింబవాదం. అయితే ఈ చిదాభాస వారి కపోల కల్పనయా? అని ప్రశ్నిస్తే సమాధానం చెప్పడం కష్టం. ఒక జీవుడే ప్రతిబింబమూ అవచ్ఛేదమూ కూడా కాగలిగినప్పుడు ఆభాస కూడా ఎందుకు కాకూడదు? ఇవన్ని సాధన చేసి అనుభవం పొందినప్పుడు మాత్రమే తొలిగే సంశయాలు. భగవంతుడి సాకార నిరాకార తత్త్వాలను గూర్చి చెపుతూ ఆయన "ఈ విషయాలు భగవంతుడిని సాక్షాత్కరించుకొంటేనే తప్ప స్పష్టం కావు" (P.858) అంటారు. అదే జీవుడికి కూడా వర్తిస్తుంది, జీవుడూ దేవుడూ భిన్నం కారు గనుక.

మరి ఈ జీవుడు చూచే ప్రపంచమేమిటి? సాంప్రదాయికంగా "అహం మమాత్మకం సంసారం", నేను నాది అనే భావమే ప్రపంచం. ఇది సులభంగా అర్థమయ్యే నిర్వచనం కాదు కనుక తమఃప్రధానమైన మాయ యొక్క వికారమే ప్రపంచంగా చెప్పబడినది (I.18-32). వాస్తవంగా మాయ కూడా బ్రహ్మము కంటే భిన్నం కాదు గనుక ప్రపంచం కూడా బ్రహ్మమే. "(సాధనలో) ఎంతగా ముందుకు పోతే అంతగా భగవంతుడే సర్వమూ అయ్యాడని నీవు గుర్తించగలవు" (P.843) అంటారు శ్రీరామకృష్ణులు. ఈశ్వరకోటులను గురించి చెపుతూ ఆయన ఇలా అంటారు, "మొదట అతడు ప్రపంచాన్ని నిషేధిస్తాడు, ఇది బ్రహ్మము కాదు, ఇది బ్రహ్మము కాదు అంటూ తరువాత (బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం తరువాత) ఆ ప్రపంచాన్నే అతడు బ్రహ్మము యొక్క అభివ్యక్త రూపంగా దర్శిస్తూ ఇది (ప్రపంచం) సత్యమే అంటాడు." (P.708). సాధకుల గురించి వారు ఇచ్చిన వివరణలో ప్రపంచం ఒక్కొక్కరికి వారి వారి పురోగతిని బట్టి ఒక్కొక్కలా కనిపిస్తుందని మనకు తెలిసి వస్తుంది. "భక్తులు మూడు రకాలవారు : ఉత్తములు మధ్యములు అధములు అని. అధమ భక్తుడు 'భగవంతుడు అక్కడెక్కడో ఉన్నాడు' అంటాడు. అతని దృష్టిలో భగవంతుడు వేరే, ఆ భగవంతుడి సృష్టి వేరే. మధ్యమభక్తుడు 'భగవంతుడు అంతర్యామి. లోపలి నుండి మనలను నియంత్రిస్తాడు. అందరి హృదయాలలోనూ భగవంతుడు నివసిస్తాడు' అంటాడు. ఇతడు (మధ్యమ భక్తుడు) హృదయంలోనే భగవంతుని దర్శిస్తాడు. కాని ఉత్తముడైన భక్తుడు సర్వమూ భగవంతుడే అని దర్శిస్తాడు. భగవంతుడే ఇరవై నాలుగు (సృష్టి) తత్త్వాలు అయ్యాడు. అంతటా,

పైనా క్రిందా, భగవంతుడే నిండి ఉన్నాడని అతడు కనుగొంటాడు” (P.909-10) ఇలాంటి ప్రపంచాన్ని ఎవరు మాత్రం? ఇదమిత్థంగా ఎలా చెప్పగలరు? కనుక, ఎక్కడో ఒక చోట మొదలు పెట్టాలి గనుక, ఎవరి మనఃస్థితికి తగినట్లు వారు ప్రపంచం జీవుడు భగవంతుడు ఇలాంటి పదాలన్నింటికీ ఏదో అర్థం చెప్పుకుని సాధనచేస్తూ ఉంటే క్రమంగా అన్నీ ఒకటే, ఉన్న తత్త్వంలో ఏ విధమైన భేదమూ లేదు, అని మనకు తెలిసివస్తుంది. “కామినీ కాంచనాలే ప్రపంచం” అని శ్రీరామకృష్ణ వచనం (P.958).

భగవంతుడంటే? అద్వైత సిద్ధాంతంలో శుద్ధ సత్త్వ ప్రధానమైన మాయ యందు ప్రతిఫలించిన బ్రహ్మమే ఈశ్వరుడు (I.16). అశుద్ధ సత్త్వప్రధానమైన మాయలో. జీవుడు కూడా ప్రతిఫలనమే, కనుక జీవుడి భావనను అనుసరించే భగవంతుడి భావన కూడా ఉంటుంది. జీవభావం పూర్తిగా నశిస్తే భగవంతుడనే భావన కూడా దానితోపాటు పోతుంది. ఉన్న అద్వయసత్తయే బ్రహ్మమై మిగులు తుంది. దాన్ని వేరు వేరు పేర్లలతో వ్యవహరిస్తూ ‘భగవంతుడంటే అది కాదు ఇది’, అనీ ‘ఇది కాదు, అది’ అనీ తగవులాడటం పనిలేని మంగళ్ళు చేసేపని. “వివిధ జనులు అతడిని వేరు వేరు పేర్లతో వ్యవహరిస్తారు. కొందరు అల్లా అనీ మరి కొందరు భగవంతుడు (God) అనీ ఇతరులు కృష్ణుడూ శివుడూ బ్రహ్మమూ అనీ అంటారు.” (P.264) శ్రీరామకృష్ణులు స్పష్టంగా భగవంతుని గూర్చి “భగవంతుడు ఒకడే. ఇద్దరు (రెండు) కాదు” అని ఈ సందర్భంలోనే చెపుతారు. ఇక్కడ భగవంతుడూ అవతారమూ మానవుడి గురించి వివరించడం గ్రంథ విస్తరణమే అవుతుంది గనుక శ్రీరామకృష్ణుల దివ్య సూక్తిని మరొకదానిని మాత్రం గుర్తుకు తెచ్చుకుందాం. ‘భగవంతుడే మానవరూపంలో క్రీడిస్తూ ఉంటాడు. ప్రతిమల ద్వారా భగవంతుని ఆరాధించ గలిగినపుడు మానవుడి ద్వారా ఎందుకు ఆరాధించరాదు?” (P.407)

అద్వైత సిద్ధాంతం సరిగా అర్థం కాకపోతే అది మాయావాదం అని భ్రమ పడడం జరుగుతుంది. మాయ అంటే ఏమిటి? అది అనిర్వచనీయమైన శక్తి అని వేదాంతం. దేశకాలనిమిత్తాలకు అతీతమైనదీ, శుద్ధమూ అసంగమూ నిర్వికారమూ అయినదీ అయిన బ్రహ్మము దానికి పూర్తిగా విరుద్ధమైన ఈ జీవుడూ జగత్తుగా ఎలా ఏర్పడింది? అన్న సందేహానికి సమాధానమే మాయ. నిజానికి ఈ సమాధానానికి అర్థం ‘నాకు తెలియదు’ అనే (VI 1 46). భగవల్లీల అన్నా అదే అర్థం. విద్యారణ్యులు

మాయను గూర్చి వివరిస్తూ, మాయను గూర్చి చర్చించడం కంటే సాధన ద్వారా మాయను తొలగించుకొనడం ముఖ్యమని హెచ్చరిస్తారు (VI 128-138). శ్రీరామకృష్ణులు కూడా మనం బ్రహ్మదర్శనం చేయలేకపోవడానికి కారణం మాయ అని చెపుతారు" సచ్చిదానంద బ్రహ్మము జలాశయంలోని జలము వంటిదనీ ఆ జలాన్ని కప్పి ఉన్న పాచి మాయవంటిదనీ నాకు గోచరించింది. ఈ మాయ వలన సచ్చిదానంద బ్రహ్మము జలాశయంలోని జలము వంటిదనీ ఆ జలాన్ని కప్పి ఉన్న పాచి మాయవంటిదనీ నాకు గోచరించింది. ఈ మాయ వలన సచ్చిదానంద బ్రహ్మము (మనచే) చూడబడదు." (P.831) "భగవత్సాక్షారం కలిగిన తరువాత ఆ భగవంతుడే మాయ ప్రపంచము, సకలప్రాణులూ ఆయ్యాడని గుర్తిస్తాం" (836) మాయ ఒక తెరవంటిదనీ భగవద్దర్శనానికి అడ్డుపడుతుందనీ వారు చెపుతారు. జీవన్ముక్తికి సహాయపడేదీ, జీవన్ముక్తులు ఈ ప్రపంచంలో ఉండి దారి చూపడానికి వారు ఆశ్రయించేదీ, అయి విద్యామాయనూ సామాన్య జనులను సంసారంలో బంధించి ఉంచే అవిద్యామాయనూ శ్రీరామకృష్ణులు వివరిస్తారు (P.1014) విద్య అవిద్యలను పంచదశి కూడా చెపుతుంది (VI 10,11). బహుశా శ్రీరామకృష్ణులు విద్యామాయ అని చెప్పేదే పంచదశిలోని సంవాదిభ్రమ (IX.1) కామినీ కాంచనాలే మాయ అనీ, అహంకారమే మాయ అనీ (P.168), శ్రీరామకృష్ణులు చెపుతారు. పంచదశీ శ్రీరామకృష్ణులూ కూడా బ్రహ్మమూ దాని శక్తియైన మాయ అభేదమే అని ఉద్ఘాటిస్తారు.

జీవన్ముక్తి అద్వైతసిద్ధాంతపు విశిష్టత. ప్రతివారు, అంటే తగినంత ప్రయత్నం చేసిన ప్రతివారూ, బ్రహ్మజ్ఞానాన్ని పొంది ఈ లోకంలో ఉండగలరని పంచదశి చెపుతుంది. శ్రీరామకృష్ణులు కూడా భగవత్సాక్షాత్కారం ప్రతివారికీ, అంటే కావాలనుకున్న ప్రతివారికీ లభ్యమేనంటారు. "నేను గెలవలేను అనేవాడు ఎన్నటికీ గెలవలేడు. తాను ముక్తుడనని భావించేవాడు నిజంగానే ముక్తుడు. తాను బద్ధుడ ననుకునే వాడు బద్ధుడుగానే ఉండిపోతాడు" (P.706) "అయ్యో, ఇక్కడ అందరూ తుచ్ఛమైన మినప పప్పునే కోరుకుంటున్నారు. ఎవరూ కామినీ కాంచనాలను వదలడానికి ఇష్టపడరు." (P.710) జీవన్ముక్తి కలిగినా దాన్ని మరచిపోవడం సంభవమే. (VII 246) (P. 831)

మరి దాన్ని సాధించే మార్గమేమిటి? అభ్యాసమూ వైరాగ్యమూ, చిత్త పరి శుద్ధత, కామినీ కాంజనాల పట్ల కామనారాహిత్యమూ ఉంటే గాని భగవంతుని

యందు నిజమైన భక్తి, ఆదర్శం పట్ల తత్పరాయణత కలుగవు. మనస్సు వివిధ విషయాలపైకి చెదిరిపోతూ ఉంటుంది (P.710). నరేంద్రనాథ దత్త (వివేకానంద స్వామి)తో, "నాయనా, కామినీ కాంచనాలను వదలకుండా భగవంతుని పొంద లేవు." (P.711) అంటారు శ్రీరామకృష్ణులు. "కావలసింది తీవ్రమైన వైరాగ్యం. ఒరదీసిన కత్తిలాగా ఉండాలి. అలాంటి వైరాగ్యం కలిగిన మానవుడు తన బంధువులను నల్లత్రాచులుగానూ ఇంటిని ఒక అగాధమైన నుయ్యి(బావి)గానూ చూస్తాడు. (P.703). భగవంతుడిపైన మనసు నిలపడం ఎలాగ? "అభ్యాసమనే యోగము. భగవంతుని స్మరించడం ప్రతి రోజూ అభ్యసించాలి. ఒక్కరోజులోనే గెలవడం సంభవం కాదు. నిత్యమూ భగవంతుని ప్రార్థించడం వలన భగవంతుడి కొరకు తపన కలుగుతుంది." (P.703) అవిచారము, అంటే వివేచనను అభ్యసించక పోవడం మాత్రమే అపరోక్షబ్రహ్మజ్ఞానానికి ప్రతిబంధకమని పంచదశి (IX.31). వైరాగ్యము, బోధ (వివేకము), ఉపరతి పరస్పర సహకారాలు (VI.276). భోగవాంఛ తీరిపోతే తప్ప మోక్షానికై అసలు ప్రయత్నమే జరగదంటారు శ్రీరామకృష్ణులు. ఈ విషయం అద్వైత సిద్ధాంతలో మొదటనే చెప్పబడింది. సాధన చతుష్టయం, అంటే నిత్యమూ అనిత్యముల వివేచన ఇహలోక పరలోకములలో భోగవాంఛ లేకుండుట శమాదమాది షట్కమూ మోక్షం పట్ల కోరిక, ఉంటే తప్ప అద్వైతశాస్త్రం వినడానికే అధికారం లేదు. ఎందుకంటే అద్వైతాన్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోవాలంటే తీక్షణమైన బుద్ధికావాలి. మనసులో కోరికలుంటే బుద్ధి మొద్దుబారి పోతుంది. వివేచనకు అసమర్థమవుతుంది. అలాంటి వారు ఉపాసన ప్రార్థన నిష్కామకర్మ ఇత్యాదులను అవలంబించి బుద్ధిని సరిగ్గా తయారుచేసుకోవలసి ఉంటుంది. వీటన్నిటినీ పంచదశి కూడా అంగీకరిస్తుంది (VII 105). ఊరికే వాద ప్రతివాదాలు చేయడం వలన ఫలితం కంఠశోష మాత్రమే (VII 107). "వేదమూ పురాణాలు చెప్పేది విని దానిని జీవితంలో ఆచరించాలి." (P.609).

ఇక అద్వైత సిద్ధాంతానికీ భగవదారాధన పరములైన ఇతర సంప్రదాయా లకూ గల సంబంధమంతా 'నేను' పైననే ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ 'నేను' సమూలంగా నశించితే అది అద్వైతం. లేశమాత్రమైనా మిగిలి ఉంటే అపుడు 'భగవంతుడు' కూడా ఉంటాడు, అద్వైతస్థితియే సర్వోత్కృష్టమైన స్థితి అని శ్రీరామకృష్ణులు విస్పష్టంగా చెపుతారు. ఆ అద్వైతానుభూతిని పొందిన పిదప తిరిగి ఈ వ్యావహారిక జగత్తుకు రాగలిగిన వారినే ఆయన 'విజ్ఞాను'లు అని చెపుతారు.

విద్యారణ్యులు అలాంటి వారినే జీవన్ముక్తులని అంటారు. ఆ జీవన్ముక్తులూ విజ్ఞానులూ భగవంతుడితో తమ పక్వ అహంకారంద్వారా ఏదో ఒక సంబంధం ఏర్పరుచుకొని జగత్కళ్యాణానికై తమ శరీరాలను నిలుపుకుంటారు.

సామాన్యులు అద్వైత స్థితికే చేరుకోలేరు గనుక, చేరుకున్నా ఆ తరువాత శరీరాన్ని నిలుపుకోలేరు గనుక, పక్వ అహంకారం సంపాదించే ప్రయత్నంలో భగవంతుడితో ఒక సంబంధాన్ని ఏర్పరుచుకొని జీవించ వలసిందిగా శ్రీరామకృష్ణుల ఆదేశం. పంచదశి కూడా విచారం సాధ్యం కాకపోతే ధ్యానమూ ఉపాసనా పూజ ఇలాంటివన్నీ చేయవచ్చు అంటుంది.

అయితే అన్ని వంటకాలూ అందరికీ జీర్ణం కావు. ఎవరికి చక్కగా జీర్ణమయ్యే వంటకం వారికి సర్వశ్రేష్ఠం. దురహంకారానికి పోయి 'ఆс, అద్వైతమే సర్వ శ్రేష్ఠమైతే మేం దాన్నే పాటిస్తాం' అని జీవితాన్ని శుష్కతర్కంలో వ్యర్థం చేయకుండా, మనం జీవితంలో అమలు పరచి లాభం పొందగలిగే మార్గాన్ని అవలంబించడం బుద్ధిమంతుల లక్షణం. అత్యంతమూ స్థూలమని భావించబడే విగ్రహారాధన ద్వారా కూడా బ్రహ్మ సాక్షాత్కారాన్ని పొందవచ్చునని శ్రీరామకృష్ణులు తమ జీవితం ద్వారా ఉపదేశించారు గదా!

ఇంతవరకూ చదివిన పాఠకులకు ఒక సంశయం కలుగవచ్చు. పంచదశి ఉపోద్ఘాతంలో శ్రీరామకృష్ణుల ప్రస్తావనయే ఎక్కువగా ఉన్నదే? అని కారణం ఇది: అద్వైతగ్రంథాలు ఇప్పటి వరకూ వాదప్రతివాదాలకు ఉపయోగపడ్డాయేగాని సాధనకు ఉపయోగపడలేదు. శ్రీరామకృష్ణ ఉపదేశాల ద్వారా అద్వైతాన్ని అర్థం చేసుకోగలిగితే సాధనవైపు మనస్సు మొగ్గుతుంది, దారీ స్పష్టతరంగా తెలుస్తుంది.

కనుక ఎల్లరకూ సాధ్యమైన భగవత్సాక్షాత్కారాన్ని అందరూ పొందడానికి సహాయపడే ఈ ఉత్తమగ్రంథాన్ని పాఠకులు సదుపయోగం చేస్తే ఋషి ఋణం తీర్చినట్లవుతుంది. ప్రకాశకుల ఆశయం నెరవేరుతుంది.

ఇందులో సూచించబడిన పుట సంఖ్యలు "The Gospel of Sri Ramakrishna", 1981 ed., Sri Ramakrishna Math, Madras-4 లోనివి.

ఇక మిగిలింది ఈ వ్యాఖ్యారచనకు మిక్కిలిగా సహకరించిన రామకృష్ణ టీకకూ (సంస్కృతం), స్వాహానంద స్వామి వారి పంచదశి అనువాదానికీ (ఆంగ్లం) కృతజ్ఞతలు చెప్పడమే.

– వ్యాఖ్యాత

శ్రీమద్విద్యారణ్యముని విరచిత

వేదాంత పంచదశి

ప్రథమము: తత్త్వవివేక ప్రకరణము

నమః శ్రీ శంకరానందగురు పాదాంబుజయుగ్మే ।

సవిలాస మహామోహగ్రాహగ్రాసైక కర్మణే ॥1॥

1. గురుదేవులైన శ్రీ శంకరానందుల పాదపద్మాలకు నమస్కారము. మూలాజ్ఞానమనే మొసలిని, దాని కార్యవర్గమగు ఈ దృశ్య ప్రపంచము నంతటితో సహా, మ్రింగివేయుటయే వారి ముఖ్యకార్యము.

వ్యాఖ్య: ప్రారంభింప దలచిన గ్రంథం నిర్విఘ్నంగా పరిసమాప్తి చెంది, బహుళ ప్రచారం పొందడానికి, తాను ఆచరించి చూపడం వల్ల శిష్యులకు మార్గదర్శక మవడానికి గ్రంథకర్త మంగళాచరణ శ్లోకాన్ని రచించారు. పనిలో పనిగ గ్రంథ విషయాన్ని, ప్రయోజనాన్ని కూడా సూచిస్తున్నారు.

'శం' అనగా సుఖమును కలిగించేవాడు – శంకరుడు, జగదానందకరుడైన పరమాత్మ. 'ఆనందు'డనగా నిరతిశయ ప్రేమాస్పదమవడం చేత పరమానంద రూపమైన ప్రత్యగాత్మ. శంకరుడు ఆనందుడును అగుట చేత శంకరానందుడు, అనగా ప్రత్యగాత్మతో అభిన్నమగు పరమాత్మ. ప్రత్యగభిన్నమగు ఆ పరమాత్మయే గురువు. 'శ్రీ' అనగా విభూతి, దివ్యశక్తి. గురుభక్తి కలవారికి ఇష్ట సిద్ధి నొసగే సామర్థ్యమును సూచిస్తోంది.

అజ్ఞానము మొసలి వలె దుఃఖమును కలిగిస్తుంది. ఆ మూలాజ్ఞానము యొక్క విలాసమే, కార్యరూపమే – ఈ 'దృశ్యమాన జగత్తు'. శ్రీ గురుదేవుల ముఖ్యకార్యము ఈ మూలజ్ఞాన మకరమును సవిలాసముగ మ్రింగి వేయుటయే. ఇట్లు జీవ బ్రహ్మముల ఏకత్వమే గ్రంథమునకు విషయము. సమూలముగ దుఃఖ నాశము, నిస్సీమమగు సుఖ ప్రాప్తియే గ్రంథ ప్రయోజనం.

తత్పాదాంబురుహద్వంద్వ సేవానిర్మల చేతసామ్ ।
సుఖబోధాయ తత్త్వస్య వివేకోఽ యం విధీయతే ॥2॥

2. శ్రీ గురుదేవుల పాద పద్మాలను సేవించుట చేత చిత్తశుద్ధి కలిగిన వారికి అసలు తత్త్వం సులభంగా అర్థమవడానికి ఈ వివేచన చేయబడుతోంది.

వ్యాఖ్య: సులభంగా అర్థమవడం గ్రంథానికి అవాంతర ప్రయోజనం. జీవ బ్రహ్మముల ఏకత్వం అసలు తత్త్వం. దానిపై ఆరోపించబడిన జగత్తు యొక్క నానాత్వాన్ని విచారణ చేసి తొలగించడమే వివేకం. యుక్తి (తర్కం), అనుభవం అనే రెండింటిని ఆశ్రయించి సిద్ధాంతం చేయబడుతోంది. ఆ తరువాత మాత్రమే ఉపోద్బలకముగ శ్రుతి ప్రస్తావించబడుచున్నది.

శబ్దస్పర్శాదయో వేద్యా వైచిత్ర్యాత్ జాగరే పృథక్ ।
తతోవిభక్తా తత్సంవిదైకరూప్యాన్న భిద్యతే ॥3॥

3. శబ్దస్పర్శాదులైన ఇంద్రియ విషయాలు జాగ్రదవస్థలో వేరు వేరుగా తెలియబడుతున్నాయి. వాటికి ఆయా ప్రత్యేకతల వల్ల భేదం ఉంది. కాని వీటిని గూర్చిన జ్ఞానములన్ని జ్ఞానమే అవడం చేత జ్ఞానంలో భేదం లేదు. కాబట్టి జ్ఞానం ఏకరూపమే.

వ్యాఖ్య: ఇంద్రియాల ద్వారా విషయ గ్రహణం జాగ్రదవస్థకు గల లక్షణం. విషయాలను గ్రహించే జ్ఞానం విషయాల నుండి భిన్నం. కాని శబ్ద జ్ఞానం, స్పర్శ జ్ఞానం, అశ్వ జ్ఞానం, గజ జ్ఞానం మొదలైన అన్ని విషయ జ్ఞానాలలోను ఉన్నది జ్ఞానం ఒకటే కనుక జ్ఞానంలో భేదం లేదు. అది ఏకస్వరూపమే.

'సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ' అని శ్రుతి. సత్ చిత్ ఆనంద స్వరూపముగ బ్రహ్మం చెప్పబడుతోంది. జీవస్వరూపం కూడా అదే అని చూపడానికి ప్రథమముగ జీవుని జ్ఞాన స్వరూపం చూపబడుతోంది. సంవిత్, చిత్, (చైతన్యం), జ్ఞాన శబ్దాలు సమానార్థకాలు.

తథా స్వప్నేఽ త్ర వేద్యం తు న స్థిరమ్ జాగరే స్థిరమ్।
తద్భేదోఽ తస్తయోః సంవిదేకరూపా న భిద్యతే ॥4॥

4. స్వప్నావస్థలో కూడా అట్లే. స్వప్నవిషయాలు అస్థిరమైనవి. జాగ్రత్ విషయాలు స్థిరమైనవి. జాగ్రత్ స్వప్నాలకు భేదం ఇంత మాత్రమే. జాగ్రత్ జ్ఞానం, స్వప్నజ్ఞానం రెండింటిలో జ్ఞానం ఏకస్వరూపమే. దానిలో భేదం లేదు.

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Vedanta+Panchadasi

* * *